

Соттардың мемлекеттік сатып алу жөніндегі заңнаманы қолдануы туралы

2022 жылғы 21 сәуірдегі № 4 Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулысы

Ескерту. Нормативтік қаулының тақырыбы және деректемелері жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

Мемлекеттік сатып алу туралы дауларды қарау кезінде сот практикасында туындаған мәселелерге байланысты заңнаманы дұрыс және біркелкі қолдану мақсатында Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысы мынадай түсіндірмелер беруге қаулы етеді:

1. Мемлекеттік сатып алу туралы" 2015 жылғы 4 желтоқсандағы № 434-V Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – Заң) 3-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына (бұдан әрі - Конституция) негізделеді және Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің (бұдан әрі - АК) нормаларынан, Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Осы санаттағы істерді қарау кезінде соттар Заңды, ал Заңмен реттелмеген мәселелер бойынша АК-нің, Қазақстан Республикасы Азаматтық процестік кодексінің (бұдан әрі - АПК), Қазақстан Республикасы Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің (бұдан әрі - ӘРПК), "Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы" 2015 жылғы 12 қарашадағы № 392-V Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі - Мемлекеттік аудит туралы заң) нормаларын және өзге де нормативтік құқықтық актілерді басшылыққа алуы қажет. Соттардың өнім берушіні таңдау және мемлекеттік сатып алу туралы шарт жасасу процесінде туындайтын, қарау тәртібі ӘРПК-нің нормаларымен реттелетін даулардың және мемлекеттік сатып алу туралы шарттан туындайтын, АПК-нің нормаларына сәйкес азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қаралатын даулардың аражігін ажыратқаны жөн.

Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта Заңда көзделгеннен өзгеше қағидалар белгіленсе, онда халықаралық шарттың қағидалары қолданылады. Конституцияның 4-бабының 3-тармағына сәйкес Республика бекіткен халықаралық шарттардың республика заңдарынан басымдығы болады.

Ескерту. 1-тармаққа өзгеріс енгізілді – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

2. АПК-нің 29-бабына сәйкес мемлекеттік сатып алу туралы шарттардан туындайтын талап қоюлар жауапкердің орналасқан жері бойынша беріледі.

Орындалатын орны көрсетілген мемлекеттік сатып алу туралы шарттардан туындайтын талап қоюлар талап қоюшының таңдауы бойынша АПК-нің 30-бабының алтыншы бөлігіне сәйкес шарттың орындалатын орны бойынша да берілуі мүмкін.

Заңның 24-бабының 1-тармағына, 38-бабының 4-тармағына сәйкес мемлекеттік сатып алуға қатысуға өтінімді (баға ұсынысын) беру конкурстық құжаттамада белгіленген талаптар мен шарттарға сәйкес тауарларды жеткізуді, жұмыстарды орындауды, қызметтер көрсетуді жүзеге асыруға келісім білдіру нысаны болып табылады. Осыған байланысты әлеуетті өнім берушіні көрсетілген тәсілдермен жүргізілген мемлекеттік сатып алудың жосықсыз қатысушысы деп тану туралы талап қоюлар талап қоюшының таңдауы бойынша шарттың орындалатын жері бойынша да берілуі мүмкін.

Мемлекеттік сатып алу қорытындыларына, әлеуетті өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың тізіліміне енгізу туралы уәкілетті органның шешімдеріне, сондай-ақ өткізілген мемлекеттік сатып алуды тексеру қорытындылары бойынша уәкілетті органның шешімдеріне, қорытындыларына, нұсқамаларына, хабарламаларына дау айту талап қоюшының тұрғылықты (орналасқан) жері бойынша ӘРПК-нің 106-бабының үшінші бөлігінде көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

Егер талап қоюшы конкурс қорытындыларын заңсыз деп тану туралы талаппен қатар осы негізде жасалған мемлекеттік сатып алу туралы шартты жарамсыз деп тануды талап етсе, онда мұндай талап қоюлар ӘРПК-нің 84-бабы үшінші бөлігінің, 155-бабы үшінші бөлігінің, 156-бабы екінші бөлігінің талаптары ескеріле отырып, мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотта біріктіріліп қаралуға жатады.

Мұндай жағдайда талап қоюдың шартты жарамсыз деп тану бөлігінде талап қоюшыдан дауды сотқа дейін реттеудің шартта көзделген тәртібін сақтау талап етілмейді.

Тапсырыс берушінің, мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушының, мемлекеттік сатып алуды бірыңғай ұйымдастырушының, комиссиялардың, сарапшының, мемлекеттік сатып алу саласындағы бірыңғай оператордың әрекеттеріне (әрекетсіздігіне), шешімдеріне, сондай-ақ уәкілетті орган мен мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының әрекеттеріне (әрекетсіздігіне), шешімдеріне әлеуетті өнім берушінің талап қоюлары мамандандырылған ауданаралық әкімшілік соттың қарауына жатады.

Заңның 12-бабы 4-тармағы бірінші бөлігінің 1) және 3) тармақшаларының қолданылуына байланысты мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушылардың, тапсырыс берушілердің талап қоюлары, сондай-ақ мемлекеттік сатып алу туралы шарттардың орындалуынан туындайтын талап қоюлар мамандандырылған ауданаралық экономикалық соттың қарауына жатады.

Заңның 12-бабы 4-тармағы бірінші бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп танылған әлеуетті өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп тану туралы уәкілетті органның шешіміне дау айту туралы талап қоюлар мамандандырылған ауданаралық әкімшілік соттың қарауына жатады.

Ескерту. 2-тармаққа өзгеріс енгізілді – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

3. Әлеуетті өнім берушінің біліктілік талаптары және (немесе) конкурстық баға ұсынысына әсер ететін құжаттар бойынша анық емес ақпарат беру фактісін анықтаған органдар, тапсырыс беруші Заңның 12-бабының 4-тармағында көзделген жағдайда, әлеуетті өнім берушіні (өнім берушіні) мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп тану туралы талап қоюмен Заңда белгіленген мерзімдерде сотқа жүгінуге міндетті.

Бұл мерзімдер түпкілікті болып табылады, осы мерзімдердің өтуі әлеуетті өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп тану туралы арызды қанағаттандырудан бас тарту үшін негіз болып табылады.

4. Заңның 12-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес уәкілетті орган мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың республикалық тізілімін қалыптастыруды және жүргізуді жүзеге асырады. Осыған байланысты судья Заңның 12-бабы 4-тармағы бірінші бөлігінің 2) тармақшасы бойынша мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың тізіліміне енгізу туралы талап қоюды АПК-нің 151-бабы бірінші бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қарауға және шешуге жатпайтындықтан, қабылдаудан бас тартуы тиіс. Егер талап қою соттың іс жүргізуіне қабылданса, сот осы бөлікте АПК-нің 277-бабының 1) тармақшасының негізінде іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы ұйғарым шығарады. Мұндай талап қою мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотқа келіп түскен кезде сот (судья) ӘРПК-нің 138-бабы екінші бөлігінің 11) тармақшасының негізінде талап қоюды әкімшілік сот ісін жүргізу тәртібімен қарауға жатпауына байланысты қайтару туралы ұйғарым шығарады.

5. Соттар Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 11 желтоқсандағы № 648 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру қағидаларына (бұдан әрі - Қағидалар) қосымшалармен бірқатар үлгілік шарттар (Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыспен көзделген көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алу туралы үлгілік шарт, Тауарларды мемлекеттік сатып алу туралы үлгілік шарт, Көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алу туралы үлгілік шарт және өзгелер) (бұдан әрі - Үлгілік шарт) бекітілгенін ескеруі тиіс.

Барлық Үлгілік шарттарда мазмұны бірдей "Даулы мәселелерді шешу" бөлімі көзделген, оған сәйкес Тапсырыс беруші мен Өнім беруші тікелей келіссөздер процесінде олардың арасында мемлекеттік сатып алу туралы шарт бойынша немесе

оған байланысты туындайтын барлық келіспеушіліктерді немесе дауларды шешу үшін бар күш-жігерін салуы тиіс. Егер осындай келіссөздерден кейін Тапсырыс беруші мен Өнім беруші шарт бойынша дауды шеше алмаса, тараптардың кез келгені осы мәселені Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шешуді талап ете алады.

Тараптар Үлгілік шартқа осы талаптардың негізінде қол қойып, дауды сотқа дейін реттеудің көзделген тәртібін сақтайды.

Демек, талап қоюшы талап қою кезінде дауды алдын ала сотқа дейін реттеудің шартта көзделген тәртібінің сақталғанын растайтын құжаттарды қоса тіркеуге міндетті.

Дауды алдын ала сотқа дейін немесе соттан тыс реттеу тәртібінің сақталғанын растайтын тиісті дәлелдемелердің болмауы АПК-нің 152-бабы бірінші бөлігінің 1) тармақшасының негізінде талап қоюды қайтару үшін негіз болып табылады.

Осы ережелер әлеуетті өнім берушіні (өнім берушіні) мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп тану туралы қойылатын талаптарға қолданылмайды.

Ескерту. 5-тармаққа өзгеріс енгізілді – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

6. Заңның 43-бабының 24-тармағына сәйкес өнім беруші мемлекеттік сатып алу туралы шарт бойынша қабылдаған міндеттемелерін орындамаған не тиісінше орындамаған жағдайда тапсырыс беруші тұрақсыздық айыбын (айыппұлды, өсімпұлды) өндіріп алуды қамтамасыз етеді.

Тұрақсыздық айыбын өндіріп алу тәртібі Қағидаларда реттелген. Тауарларды мемлекеттік сатып алу туралы үлгілік шартта тауарды жеткізу мерзімдерін өткізіп алған жағдайда Тапсырыс беруші Өнім берушіден өнім беруші міндеттемелерін толық орындамаған жағдайда мерзімі өткен әрбір күн үшін Шарттың жалпы сомасының 0,1%-ы мөлшерінде тұрақсыздық айыбын (айыппұлды, өсімпұлды) ұстап қалады (өндіріп алады) не міндеттемелерді тиісінше орындамаған (ішінара орындамаған) жағдайда мерзімі өткен әрбір күн үшін орындалмаған міндеттемелердің сомасының 0,1%-ы мөлшерінде тұрақсыздық айыбын (айыппұл, өсімпұл) ұстап қалады (өндіріп алады) деген норма қамтылған. Бұл ретте тұрақсыздық айыбының (айыппұлдың, өсімпұлдың) жалпы сомасы шарттың жалпы сомасының 10%-нан аспауға тиіс. Барлық Үлгілік шарттарда ұқсас талаптар бар. Шартқа қол қойылғаннан кейін осы талаптар Тараптардың орындауы үшін міндетті болып табылады және Тапсырыс беруші төленуге жататын шарт сомасынан тұрақсыздық айыбын ұстап қалуға құқылы. Тұрақсыздық айыбын өндіріп алу туралы талап қоюмен сотқа жүгінгенге дейін Тапсырыс беруші дау айтылып отырған мәселелерді шешу тәртібі туралы шарттың талаптарын ескере отырып, дауды алдын ала сотқа дейін реттеу тәртібін сақтауы қажет. Тұрақсыздық айыбын өндіріп алу туралы талап қоюмен жүгінген кезде Тапсырыс беруші тұрақсыздық айыбын дербес ұстап қалуына кедергі келтіретін мән-жайларды көрсетуге міндетті.

7. Мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың тізілімін қалыптастыру негіздері Заңның 12-бабының 4-тармағында белгіленген, бұл негіздердің тізбесі түпкілікті болып табылады және кеңінен түсіндірілуге жатпайды.

Мемлекеттік сатып алу туралы шарт жасасудан жалтаруға байланысты әлеуетті өнім берушіні (өнім берушіні) мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың тізіліміне енгізу туралы уәкілетті органның шешімдеріне шағымдану туралы әкімшілік талап қоюларды қарау кезінде соттар мемлекеттік сатып алу жеңімпазының шартқа қол қою міндетін белгілейтін Заңның 43-бабы 3-тармағының талаптарын негізге алуы тиіс.

Шартқа қол қойылмаған жағдайда әлеуетті өнім беруші оған қол қою үшін өзіне байланысты барлық шараларды қабылдағанын, бірақ оның еркіне байланысты емес объективті мән-жайларға байланысты оған қол қоя алмағанын дәлелдеуге тиіс.

Ескерту. 7-тармаққа өзгеріс енгізілді – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

8. Мемлекеттік сатып алу туралы өнім берушілермен жасалған шарттар бойынша өз міндеттемелерін орындамаған не тиісті түрде орындамаған өнім берушілерді мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылар деп тану туралы талап қоюларды қарау кезінде соттар АК-нің 359-бабына сәйкес азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің негізі ретінде өнім берушінің кінәсін және АПК-нің 6-бабының бесінші бөлігіне сәйкес әділдік пен ақылға сыйымдылық өлшемшарттарын негізге ала отырып, Тапсырыс беруші үшін туындаған жағымсыз салдарларды назарға алуы қажет. Шарт тарабына шартты жасасу кезінде үміт артуына құқылы болғанынан едәуір дәрежеде айырылуына келтірген залалды жағымсыз салдарлар деп түсінген жөн (АК-нің 401-бабының 2-тармағы). Сонымен қатар мемлекеттік сатып алу туралы шарт тараптарының жұмыстарды орындау мерзімін өзгерту бөлігінде жасаған қосымша келісімдері де соттардың бағалауына жатады. Заңның 45-бабында мемлекеттік сатып алу туралы шарттың жобасына не жасалған шартқа өзгерістер енгізудің негіздері белгіленген. Осыған байланысты, егер тараптар шартқа, жобалау-сметалық құжаттамаға Заңның 45-бабы 2-тармағының 7), 8), 9) тармақшаларына сәйкес өзгерістер енгізбесе, онда мемлекеттік сатып алу туралы жасалған шартта көзделген жұмыстарды орындау мерзімін өзгерту бөлігінде қосымша келісімдерге сілтеме жасау негізсіз болып табылатынын соттар назарда ұстауға тиіс.

9. Заңның 11-бабының 1-тармағына сәйкес әлеуетті өнім беруші немесе өнім беруші біліктілік талаптары және (немесе) конкурстық баға ұсынысына әсер ететін құжаттар бойынша анық емес ақпарат беру фактісі анықталған кезде мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп танылады.

Соттар осы фактіні Заңның 10-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес әлеуетті өнім берушіні біліктілік талаптарына сәйкес келмейді деп тануға негіз болатын

құжатты (құжаттарды) ұсынбаудан не тиісті түрде ресімдемей ұсынудан ажыратуы қажет.

Заңның 9-бабының 6-тармағына сәйкес 9-баптың 1-тармағы бірінші бөлігінің 1), 2), 3) тармақшаларында белгіленген біліктілік талаптары – әлеуетті өнім беруші өткізілетін мемлекеттік сатып алудың нысанасы болып табылатын жұмыстарды орындау бойынша қосалқы мердігер не қызметтер көрсету бойынша бірлесіп орындаушы ретінде тартуды көздейтін жеке және заңды тұлғаларға да қолданылады.

Жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерлерін (бірлесіп орындаушыларын) тартуға ниеттенген әлеуетті өнім беруші мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушыға тартылатын қосалқы мердігерлердің (бірлесіп орындаушылардың) біліктілік талаптарына сәйкестігін растайтын құжаттарды ұсынуға тиіс. Мемлекеттік сатып алуға қатысу үшін қосалқы мердігерлерді (бірлесіп орындаушыларды) тартатын әлеуетті өнім беруші конкурстық өтінімдерді берген кезде берілетін мәліметтердің, оның ішінде қосалқы мердігерлер (бірлесіп орындаушылар) бойынша да анықтығы үшін жауапты болады. Қосалқы мердігер (бірлесіп орындаушы) анық емес ақпарат берген жағдайда, әлеуетті өнім беруші немесе өнім беруші де Заңның 11-бабының 1-тармағына сәйкес мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп танылуға жатады.

Әлеуетті өнім беруші немесе өнім беруші:

1) біліктілік талаптары бойынша;

2) конкурстық баға ұсынысына әсер ететін құжаттар бойынша анық емес ақпарат ұсынған кезде Заңның 11-бабы 1-тармағының негізінде мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп танылуы мүмкін.

Мұндай жағдайларда біліктілік талаптарына және (немесе) конкурстық баға ұсынысына әсер ететін құжаттарға қатысты кез келген анық емес мәліметтер өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп тану үшін негіз болып табылады.

Конкурстық баға ұсынысына әсер ететін құжаттарға: әлеуетті өнім берушінің ағымдағы жылдың алдындағы соңғы он жыл ішінде өткізілетін мемлекеттік сатып алудың нысанасы болып табылатын тауарлар, жұмыстар, көрсетілетін қызметтер нарығында жұмыс тәжірибесінің болуы туралы; төленген салықтардың көрсеткіштері туралы; тауарлардың функционалдық, техникалық, сапалық және пайдалану сипаттамалары және (немесе) сатып алынатын тауарларды пайдалануға, техникалық қызмет көрсетуге және жөндеуге арналған шығыстар туралы мәліметтерді қамтитын құжаттар жатады.

Конкурстық баға ұсынысына әсер ететін өлшемшарттар және оларды есептеу Қағидаларда айқындалады.

Ескерту. 9-тармаққа өзгеріс енгізілді – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

10. Заңның 43-бабының 2-тармағына сәйкес Тапсырыс беруші жеңімпазға мемлекеттік сатып алу веб-порталы арқылы электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған мемлекеттік сатып алу туралы шарттың жобасын:

1) конкурс (аукцион) тәсілімен мемлекеттік сатып алу қорытындылары туралы хаттамаға шағымдану мерзімі өткен күннен бастап бес жұмыс күні ішінде;

2) баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен мемлекеттік сатып алудың жеңімпазын айқындаған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде жібереді.

Өнім берушіні таңдау рәсімдері, оның ішінде мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспары шеңберінде өткізілген мемлекеттік сатып алу қорытындыларына шағым жасау рәсімдері тиісті бюджет (даму жоспары) бекітілгенге дейін аяқталған жағдайларда, мемлекеттік сатып алу туралы шарттың жобасы жеңімпазға тиісті бюджет (даму жоспары) бекітілген күннен бастап бес жұмыс күні ішінде жіберіледі.

Мемлекеттік сатып алу туралы шарттың жобасын конкурс, аукцион, баға ұсыныстарын сұрату тәсілдерімен мемлекеттік сатып алудың жеңімпазы мемлекеттік сатып алу туралы шарттың жобасы қоса берілген хабарлама мемлекеттік сатып алу веб-порталына келіп түскен күннен бастап үш жұмыс күні ішінде электрондық цифрлық қолтаңбасы арқылы куәландыруға тиіс.

11. Уәкілетті органның әлеуетті өнім берушіні мемлекеттік сатып алу туралы шарт жасасудан жалтару негізі бойынша мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың тізіліміне енгізу туралы бұйрығының күшін жою туралы әкімшілік талап қойылған кезде, тапсырыс беруші ЭРПК-нің 129-бабы екінші бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес ол шарт жобасын және мемлекеттік сатып алу туралы шарт жобасына қол қою қажеттігі туралы хабарламаны жібергені туралы дәлелдемелерді ұсынуға міндетті. Мемлекеттік сатып алудың веб-порталына әлеуетті өнім берушіге мемлекеттік сатып алу туралы шарттың жобасына қол қою қажеттігі туралы хабарламаның (веб-порталдан алынған шартты келісу журналы) келіп түскендігінің дәлелдемелері не оның шарт жобасын және (немесе) заңда белгіленген мерзімде мемлекеттік сатып алу туралы шарт жобасына қол қою қажеттігі туралы хабарламаны жіберу жөніндегі міндетті орындамауының себептері болған кезде тапсырыс беруші не бірыңғай ұйымдастырушы шартты жіберу бойынша міндетті тиісті түрде орындады деп есептеледі.

Тапсырыс берушінің мемлекеттік сатып алу туралы шарттың жобасын әлеуетті өнім берушіге жіберу және мемлекеттік сатып алу туралы шарттың жобасына қол қою қажеттігі туралы хабарлама бойынша өзіне жүктелген міндетті орындамауы уәкілетті органның әлеуетті өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың тізіліміне енгізу туралы бұйрығының күшін жою туралы әкімшілік талап қоюды шарт жасасудан жалтару негізі бойынша қанағаттандыру үшін негіз болып табылады.

Уәкілетті органның шарт жасасудан жалтару негізі бойынша әлеуетті өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың тізіліміне енгізу туралы бұйрығының күшін жою туралы әкімшілік талап қою әлеуетті өнім берушіден:

шарт жасасудан жазбаша бас тарту;

шарттың елеулі талаптарына өзгерістер енгізу туралы ұсыныстар;

орындалуы мемлекеттік сатып алуды жариялау кезінде көрсетілген талаптармен тапсырыс берушіге шартты жасасуға кедергі келтіретін өзге де жазбаша өтініштер түскен жағдайларда қанағаттандыруға жатпайтынын соттардың ескергені жөн.

Заңның 38-бабының 1-тармағына сәйкес мемлекеттік сатып алу веб-порталында орналастырылған ақпаратта көрсетілген сатып алынатын тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) сипаттамаларының жазбасындағы Тапсырыс беруші жасасуға ұсынған шарт жобасының нақты талаптарына сәйкес келмеуі әлеуетті өнім берушіні шарт жасасудан босатады және әлеуетті өнім берушіні мемлекеттік сатып алу туралы шартты жасасудан жалтару негізі бойынша мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың тізіліміне енгізуді болдырмайды.

Ескерту. 11-тармаққа өзгеріс енгізілді – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

12. Заңның 43-бабының 4-тармағына сәйкес мемлекеттік сатып алу веб-порталы арқылы мемлекеттік сатып алу туралы шарт жасасу жөніндегі талаптар Заңның 39-бабы 3-тармағының 4), 9), 17), 18), 20), 21), 23), 26), 31), 32), 35), 40), 41) тармақшаларында және 50-бабында көзделген жағдайларға қолданылмайды.

Соттар Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары-Қаржы министрінің 2023 жылғы 20 маусымдағы № 686 бұйрығымен бекітілген Ерекше тәртіпті қолдана отырып, мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру қағидаларымен реттелетін мемлекеттік сатып алу жөніндегі конкурстың негізінде туындайтын дауларды және сатып алуды жалпы негіздерде жүзеге асыру кезіндегі дауларды қараған кезде осы ерекшеліктерді ескеруі тиіс.

Уәкілетті органның шешімі негізінде Заңның 12-бабы 4-тармағының 2) тармақшасында көзделген мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылардың, мемлекеттік сатып алу туралы шарт жасасудан жалтарған әлеуетті өнім берушілердің тізілімін қалыптастыру ерекше тәртіпті қолдана отырып, мемлекеттік сатып алу шеңберінде туындайтын құқықтық қатынастарға қолданылмайды.

Мемлекеттік сатып алу веб-порталында ерекше тәртіпті қолдана отырып жүргізілген конкурс бойынша деректер қамтылмағандықтан, шарт жасасудан жалтарған кезде осындай әлеуетті өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп тану туралы талап қоюлар сот тәртібімен қаралады.

Ескерту. 12-тармаққа өзгеріс енгізілді – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

13. Қағидалардың 3-тармағының 10) тармақшасына сәйкес мемлекеттік сатып алу саласындағы электрондық депозитарий (бұдан әрі – электрондық депозитарий) - бұл мемлекеттік сатып алу веб-порталында қалыптастырылатын, әлеуетті өнім берушілердің жұмыс тәжірибесінің болуын растайтын мәліметтер мен құжаттарды қамтитын электрондық деректер базасы.

Электрондық депозитарийді уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелері қалыптастырады.

Әлеуетті өнім берушілердің соңғы он жылдағы, оның ішінде ағымдағы жылдағы жұмыс тәжірибесін растайтын мәліметтер мен құжаттарды электрондық депозитарийге енгізу туралы өтінімдерін әлеуетті өнім беруші қалыптастырады және Қағидаларға 5-қосымшаға сәйкес веб-портал арқылы беріледі.

Әлеуетті өнім берушілердің өтінімдерін уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелері он жұмыс күні ішінде қарайды.

Мәліметтер мен құжаттарды уәкілетті орган электрондық депозитарийге олардың анықтығы расталғаннан кейін енгізеді.

Қағидалардың 96 және 101-тармақтарында көрсетілген уәкілетті органның және оның аумақтық бөлімшелерінің шешімдеріне әкімшілік сот ісін жүргізу тәртібімен шағым жасалады.

14. Әлеуетті өнім берушіге қойылатын біліктілік талаптарының тізбесі Заңның 9-бабының 1-тармағында айқындалған.

Заңның 31, 50-баптарында және 51-бабының 6-тармағында көзделген конкурс тәсілімен мемлекеттік сатып алуды жүзеге асырудың ерекше және арнайы тәртіптерін қолдана отырып, мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыруды қоспағанда, Заңның 9-бабының 1-тармағында көзделмеген біліктілік талаптарын белгілеуге жол берілмейді.

15. Заңның жалпы ережесі: мемлекеттік ақша қаражатын оңтайлы және тиімді жұмсау, әлеуетті өнім берушілерге мемлекеттік сатып алуды өткізу рәсіміне қатысу үшін тең мүмкіндіктер беру, адал бәсекелестік, мемлекеттік сатып алу процесінің ашықтығы мен айқындығы және отандық кәсіпкерлерді қолдау, мемлекеттік сатып алуға қатысушылардың жауапкершілігі қағидаттары болып табылады.

Заңның 45-бабында шарт жобасына не жасалған мемлекеттік сатып алу туралы шартқа өзгерістер енгізу негіздері көзделген.

Заңның 45-бабы 2-тармағының 2) тармақшасында, егер Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес сараптамадан өткен жобалау-сметалық құжаттамаға өзгерістер енгізілсе және Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалған тәртіппен қабылданған осындай өзгеріс сомасына қосымша ақша бөлу туралы шешім қабылданса, шарт сомасының ұлғаюы мүмкін екендігі көзделген.

Заңда және АҚ-нің 654, 655-баптарында көзделген шартқа және жобалау-сметалық құжаттамаға өзгерістер енгізу тәртібінің сақталмауы мердігерді тапсырыс берушіден орындаған қосымша жұмыстарына ақы төлеуді талап ету құқығынан айырады.

Мемлекеттік сатып алу туралы шартқа өзгерістер оның қолданылу кезеңінде енгізілуі мүмкін, өйткені АҚ-нің 386-бабына сәйкес шарттың қолданылу мерзімінің аяқталуы шарт бойынша тараптар міндеттемелерінің тоқтатылуына әкеп соғады.

16. Қағидалардың 218-тармағының 2) тармақшасына, 229-тармағына қатысты конкурстық комиссия конкурсқа қатысуға өтінімдердегі мәліметтерді нақтылау мақсатында ғана тиісті мемлекеттік органдардан, жеке және заңды тұлғалардан жазбаша нысанда және (немесе) электрондық құжат нысанында қажетті ақпаратты сұратуға құқылы екендігі соттарға түсіндірілсін. Конкурстық комиссияның конкурсқа қатысуға өтінімді жетіспейтін құжаттармен толықтыруға, ұсынылған құжаттарды ауыстыруға, Қағидалардың 219-тармағында белгіленген мерзім өткеннен тиісті түрде ресімделмеген құжаттарды сәйкес келтіруге байланысты сұрау салуына және өзге де әрекеттер жасауына жол берілмейді.

Конкурсқа қатысушының толық емес және (немесе) дұрыс емес мәліметтерді қамтитын құжаттарды ұсынуы, конкурстық комиссияда қатысушы туралы мәліметтерді сұрату мүмкіндігінің болуына қарамастан, өтінімді қабылдамау үшін негіз болып табылады.

Ескерту. 16-тармаққа өзгеріс енгізілді – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.

17. Заңның 26-бабына сәйкес демпингтік баға мәселелері конкурс тәсілімен мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде жұмыстарға, көрсетілетін қызметтерге конкурстық баға ұсыныстарын бағалау және салыстыру кезінде ғана талқылануға жатады.

Демпингтік бағаны айқындау тәртібі Қағидалардың 16-тарауында регламенттелген.

Демпингтік бағаны айқындау кезінде тапсырыс беруші құжаттаманы дайындауға, сараптама жүргізуге және құрылысқа техникалық және авторлық қадағалауды жүзеге асыруға жұмсаған сомаларды есепке алмай, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерге ақы төлеу үшін конкурсқа қатысушы ұсынған бағаны негізге алу қажет.

18. Заңның 2-бабының 2) тармақшасына сәйкес мемлекеттік сатып алу туралы шарт жасасуға үміткер заңды тұлғалардың уақытша бірлестігі (консорциум) әлеуетті өнім беруші бола алады.

Шартты жеңілдікті есептеуді (оның ішінде Қағидалардың 243-тармағы бойынша) консорциумға қатысушыға емес, әлеуетті өнім беруші болып табылатын консорциумға қатысты қолданған жөн.

Қағидалардың 245-тармағының ережелерін ескере отырып, сатып алынатын жұмыстар мен көрсетілетін қызметтер нарығында жұмыс тәжірибесінің болуы үшін

шартты жеңілдікті есептеу әлеуетті өнім берушінің конкурстық өтінімінің құрамында ұсынылған құжаттардың негізінде ғана жүзеге асырылады.

19. Әлеуетті өнім беруші тапсырыс берушінің, мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушының, мемлекеттік сатып алуды бірыңғай ұйымдастырушының, комиссиялардың, сарапшының, мемлекеттік сатып алу саласындағы бірыңғай оператордың әрекеттеріне (әрекетсіздігіне), шешімдеріне, егер олардың әрекеттері (әрекетсіздігі), шешімдері әлеуетті өнім берушінің құқықтары мен заңды мүдделерін бұзса:

- 1) уәкілетті органға;
- 2) сотқа шағым жасауға құқылы.

Талап қоюшының істердің осы санаты үшін Заңда белгіленген дауды сотқа дейін реттеу тәртібін сақтауы міндетті болып табылады, олай болмаған жағдайда талап қою ӘРПК-нің 138-бабы екінші бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес қайтарылуға жатады.

20. Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының және олардың лауазымды тұлғаларының әрекеттеріне (әрекетсіздігіне), сондай-ақ шешіміне әкімшілік сот ісін жүргізу тәртібімен шағым жасалуы мүмкін.

Мемлекеттік аудит туралы заңның 5-бабы 2-тармағының 1) тармақшасына сәйкес барлық мемлекеттік органдардың, ұйымдардың және лауазымды адамдардың орындауы үшін міндетті, анықталған бұзушылықтарды жою туралы және оларға жол берген лауазымды адамдардың жауаптылығын қарау туралы нұсқаманың шығарылуы қаржылық бақылаудың ден қою шаралары болып табылады.

Нұсқама бақылау объектісіне бұзушылықтарды жою бойынша және оларға жол берген лауазымды адамдардың жауаптылығын қарау туралы міндетті жүктейді, осыған орай арыз беруші ӘРПК-де көзделген тәртіппен тікелей сотқа шағым жасай алады.

21. Тапсырыс беруші тауар биржалары арқылы мемлекеттік сатып алу қорытындылары бойынша жасалған шартты одан әрі орындаудың мақсатқа сай келмеуіне байланысты бұзған жағдайда, биржалық алымдар мен брокерлік қызметтерге ақы төлеу жөніндегі шығыстар өтелуге жатпайды.

22. "Соттардың мемлекеттік сатып алу туралы заңнаманы қолдануы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 14 желтоқсандағы № 5 нормативтік қаулысының күші жойылды деп танылсын.

23. Конституцияның 4-бабына сәйкес осы нормативтік қаулы қолданыстағы құқық құрамына қосылады, жалпыға бірдей міндетті болып табылады және алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

*Қазақстан Республикасы
Жоғарғы Сотының Төрағасы*

Ж. Асанов

*Қазақстан Республикасы
Жоғарғы Сотының судьясы,
жалпы отырыс хатшысы*

Г. Әлмағамбетова

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК